

ДРОК Г. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри конституційного права

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОУСТРОЮ І СУДОЧИНСТВА В СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ УМОВАХ

Конституція України проголошує Україну правовою державою, в якій права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Завдання побудови в Україні правової держави вимагає корінних змін у сфері здійснення правосуддя — перетворення його в реальну незалежну і самостійну гілку державної влади. Проблема забезпечення ефективної діяльності судової влади як незалежної і самостійної гілки державної влади, а також доступності правосуддя в значній мірі ще не вирішена.

Як відомо, судова влада покликана задовольняти потреби громадян, суспільства і держави в законному, справедливому, швидкому вирішенні правових спорів, що виникають в процесі реалізації прав і обов'язків суб'єктів правовідносин. Це завдання реалізується судовою владою ще неповною мірою, що негативно впливає на забезпечення правопорядку в країні, стримує розвиток економіки.

Завданням суду є виконання правосуддя та судовий контроль. Можливість ефективного рішення цих завдань обумовлена легітимністю судів, довірою до них з боку громадян, суспільства, держави. Стан довіри до судів України потребує проведення реформи судової влади. В умовах реформаторських очікувань «нової конституційно-правової ери» з'являється можливість створити досконалий конституційну основу для судової реформи.

8 квітня 2014 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні». Цей Закон визначає правові та організаційні засади проведення спеціальної перевірки суддів судів загальної юрисдикції як тимчасового посиленого заходу з використанням існуючих процедур розгляду питань про притягнення суддів судів загальної юрисдикції до дисциплінарної відповідальності і звільнення з посади у зв'язку з порушенням присяги з метою підвищення авторитету судової влади України та довіри громадян до судової гілки влади, відновлення законності і справедливості.

20 травня 2015 р. Президент України П. Порошенко видав Указ «Про Стратегію реформування судустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки».

Серед першочергових реформ, які необхідно впровадити, особлива увага приділяється судовій реформі, метою якої є утвердження такого правопорядку, який ґрунтується на високому рівні правової культури в суспільстві, діяльності всіх суб'єктів суспільних відносин на засадах верховенства права та захисту прав і свобод людини, а в разі їх порушення — справедливого їх відновлення в розумні строки.

Метою Стратегії є визначення пріоритетів реформування системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів задля практичної реалізації принципу верховенства права та забезпечення функціонування судової влади, що відповідає суспільним очікуванням щодо незалежного та справедливого суду, а також європейським цінностям та стандартам захисту прав людини.

Стратегія визначила основоположні засади судової реформи. Стратегія встановлює пріоритети реформування судової влади — системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів як на рівні конституційних змін, так і на рівні впровадження першочергових невідкладних заходів, які забезпечать необхідні позитивні зрушення у функціонуванні відповідних правових інститутів.

Реформування системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів здійснюватиметься за такими напрямками: забезпечення незалежності, безсторонності та неупередженості суддів; оптимізація суддівського врядування та системи кар'єрного просування суддів; підвищення професійного рівня суддів;

підвищення прозорості діяльності суддів та рівня їх відповідальності; підвищення ефективності правосуддя та оптимізація повноважень судів різних юрисдикцій; забезпечення прозорості та відкритості правосуддя тощо.

Реформування системи судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів проводитиметься у два етапи:

перший етап — невідкладне оновлення законодавства, спрямоване на відновлення довіри до судової влади та суміжних правових інститутів в Україні;

другий етап — системні зміни в законодавстві, у тому числі прийняття змін до Конституції України та комплексна побудова інституційних спроможностей відповідних правових інститутів.

Реалізація Стратегії передбачає досягнення ключових показників, що оцінюють хід виконання реформ та програм.

Для цього у відповідному Плані дій визначаються строки, заходи, очікувані результати та показники реалізації Стратегії, які, зокрема, включають: оцінку суспільної довіри до судової влади в цілому; оцінку рівня довіри експертного середовища (адвокати, юристи) до судової системи та суміжних інститутів; показники оновлення кадрового складу судових та правоохоронних органів, покращення рейтингу України

у відповідних численних міжнародних довідниках, пов'язаних із ефективністю судової системи, тощо.

Таким чином, судова влада – це самостійна і незалежна гілка державної влади, створена для вирішення на основі закону соціальних конфліктів між державою і громадянами, самими громадянами, юридичними особами; контролю за конституційністю законів; захисту прав громадян у взаємовідносинах з органами виконавчої влади і посадовими особами; контролю за додержанням прав громадян при розслідуванні злочинів і проведенні оперативно-розшукової діяльності; встановленні найбільш значимих юридичних фактів. Судова влада можлива і ефективна лише в контексті теорії розподілу влади, що виключає надлишкову концентрацію влади і гарантує громадянам свободу.

Судова влада може виконувати свою суспільну місію тільки при умові збереження в суспільстві дуже високого ступеня довіри до суду.

ШВЕЦЬ А. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри конституційного права

ФОРМИ БЕЗПОСЕРЕДНЬОЇ УЧАСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД У ЗДІЙСНЕННІ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Депутати місцевих рад в системі місцевого самоврядування займають особливе місце. Депутати як один із центральних інститутів муніципального права зумовлюють розв'язання основоположних питань, пов'язаних з необхідністю з'ясування їх місця, ролі та значення не лише в напрямку визначення потенційних можливостей ради, але й їх дієвої та безпосередньої участі у розв'язанні муніципальних проблем на рівні тієї чи іншої територіальної громади в цілому.

Теоретичне дослідження форм безпосередньої участі депутатів місцевих рад у здійсненні міського самоврядування в Україні є актуальним, що значною мірою опосередковується складністю та неоднозначністю процесів децентралізації в сучасних умовах. З однієї сторони, із введенням конституційних змін, пов'язаних з реалізацією політичної реформи, відчутно зростає роль органів місцевого самоврядування, в тому числі депутатів місцевих рад, щодо здійснення ними цілого спектру управлінських функцій в муніципальній сфері.

Депутат представляє інтереси всієї територіальної громади, має всю повноту прав, що забезпечують його активну участь у діяльності ради та утворюваних нею органів, несе обов'язки перед виборцями, радою та її органами, виконує їх доручення.